videtur esse cognatio. — § 3. Hæc autem bonorum possessio, quæ ex hac parte edicti datur, cognatorum gradus sex complectitur, et ex septimo[4] duas personas, sobrino[5] et sobrina natum et natam. — § 4. Cognationem[6] facit etiam adoptio : etenim quibus fiet adgnatus hic, qui adoptatus est, iisdem etiam cognatus fiet : nam ubicumque de cognatis agitur, ibi sic accipiemus, ut etiam adoptione cognati facti contineantur. Evenit igitur, ut is, qui in adoptionem datus est, tam in familia naturalis patris jura cognationis retineat, quam in familia adoptiva nanciscatur; sed eorum tantum cognationem in adoptiva familia nanciscetur, quibus fit adgnatus : in naturali autem omnium retinebit. — § 5. Proximus autem accipietur etiam is, qui solus[7] est : quamvis proprie proximus ex pluribus dicitur. — § 6. Proximum accipere nos oportet eo[8] tempore, quo bonorum possessio defertur. — § 7. Si quis igitur proximus cognatus, dum heredes scripti deliberant, diem suum obierit : sequens quasi proximus, admittetur : hoc est, quicunque fuerit tum deprehensus proximum locum obtinens. — § 8. Si quis proximior[9] cognatus nasci speretur, in ea conditione est, ut dici debeat, obstare eum sequentibus[10]; sed ubi natus non est, admittemus eum, qui post ventrem proximus videbatur. Sed hoc ita demum erit accipiendum, si hic, qui in utero esse dicitur, vivo eo, de cujus bonorum possessione agitur, fuit conceptus; nam si[11] post mortem, neque obstabit alii, neque ipse admittetur : quia non fuit proximus cognatus ei, quo vivo nondum animax fuerit. — § 9. Si qua prægnans decesserit et utero exsecto[12] partus sit editus : in ea conditione est partus iste, ut matris suæ accipere bonorum possessionem possit *unde proximi cognati*. Sed post senatusconsultum Orphitianum, et *unde legitimi* petere poterit : quia mortis tempore in utero fuit. — § 10. Gradatim autem admittuntur cognati ad bonorum possessionem, ut qui sunt primo gradu, omnes[13] simul admittuntur. — § 11. Si quis apud hostes fuerit mortis tempore ejus, de cujus bonorum possessione quæritur, dicendum est bonorum possessionem peti ab eo posse.

2. Gaius, lib. 16, ad Edictum provinciale.

Hac parte proconsul naturali æquitate motus omnibus cognatis promittit bonorum possessionem, quos sanguinis ratio vocat ad hereditatem, licet jure civili deficiant. Itaque etiam *vulgo*[14] *quæsiti* liberi matris, et mater talium liberorum, item ipsi fratres inter se, ex hac parte bonorum possessionem petere possunt : quia sunt invicem sibi cognati. Usque adeo ut prægnans[15] quoque manumissa si pepererit, et is qui natus est matri, et mater ipsi, et inter se quoque et qui nasciuntur, cognati sint.

3. Julianus, lib. 27 Digestorum.

Capitis deminutione perimuntur cognationes, quæ ei per adoptionem adquisitæ sunt; igitur si post[16] mortem (verbi gratia) fratris adoptivi intra centesimum[17] diem adoptivus frater capite deminutus fuerit : bonorum possessionem accipere non poterit, quæ proximitatis nomine fratris defertur[18]. Prætorem enim non solum mortis tempus, sed etiam id, quo bonorum possessio petitur, intueri palam est.

4. Ulpianus, lib. 6 Regularum.

Si spurius[19] intestato decesserit, jure consanguinitatis aut adgnationis hereditas ejus ad nullum pertinet : quia consanguinitatis itemque adgnationis jura a patre oriuntur; proximitatis autem nomine, mater ejus, aut frater eadem matre natus, bonorum possessionem ejus ex edicto petere potest.

5. Pomponius, lib. 4, ad Sabinum.

Legitimis capite deminutis[20] non datur bonorum possessio, jure heredis legitimi : quia non eadem causa eorum est, quæ liberorum; sed gradu cognatorum rursus vocantur.

6. Ulpianus, lib. 45, ad Edictum.

Cognatis accusatio nihil[21] obest ad successionem, si accusaverint cognatos suos.

7. Modestinus, lib. 6 Regularum.

Is, qui aliqua ratione servus factus est, manumissione[22] nulla[23] ratione recipit cognationem.

8. *Idem*, lib. 14 Responsorum.

Modestinus respondit, non ideo minus ad aviæ maternæ bona ab intestato nepotes admitti, quod vulgo[24] quæsiti proponuntur.

9. Papinianus, lib. 6 Responsorum.

Octavi[25] gradus adgnato jure legitimi heredis, etsi non extiterit heres, possessio defertur : ut proximo autem cognato, quamvis extiterit heres, non defertur. — § 1. Fratris filius pro parte heres institutus, cum patruum surdum esse contenderet, atque ideo testamentum facere non potuisse, possessionem, ut proximus cognatus accepit : ex die mortis temporis haberi rationem placuit : quia verisimile[26] non videbatur, tam conjunctum sanguini defuncti valetudinem ignorasse.

10. Scævola, lib. 2 Responsorum.

Intestata reliquit sororem Septiciam diverso patre natam, et prægnantem matrem ex alio marito. Quæro, si mater hereditatem repudiaverit, dum adhuc prægnans est, posteaque enixa fuerit Sempronium : an etiam Sempronia bonorum Titiæ possessionem accipere possit? Respondit, si mater hereditate exclusa est, eam quæ (ut proponeretur) postea nata est, accipere posse[27].

TIT. IX.

DE SUCCESSORIO[1] EDICTO.

1. Ulpianus, lib. 49, ad Edictum.

Successorium edictum idcirco propositum est, ne[2] bona hereditaria vacua sine domino diutius jacerent, et creditoribus longior mora fieret. E re igitur [prætor] putavit, præstituere[3] tempus his, quibus bonorum possessionem detulit, et dare inter eos successionem, ut maturius possint creditores scire, utrum habeant cum quo congrediantur, an vero bona vacantia[4] fisco sint delata, an potius ad possessionem bonorum procedere debeant, quasi sine successore defuncto. — § 1. Unus enim quisque suam bonorum possessionem repudiare potest, alienam[5] non potest. — § 2. Proinde procurator meus sine mea voluntate meam bonorum possessionem repudiare non potest. — § 3. Per servum delatam bonorum possessionem dominus repudiare potest. — § 4. Tutor[6] impuberis an repudiare possit bonorum possessionem, videamus? Et magis est, ne possit : sed ille[7] ex auctoritate tutoris repudiare potest. — § 5. Furiosi curator nequaquam poterit repudiare : quia necdum delata est. — § 6. Qui semel[8] noluit bonorum possessionem petere, perdidit jus ejus, etsi tempora largiantur : ubi enim noluit, jam cœpit ad alios pertinere bonorum possessio, aut fiscum invitare. — § 7. *Decretalis* bonorum possessio an repudiari possit, videamus? et quidem diebus finiri potest : sed repudiari eam non posse, verius est; quia nondum delata est, nisi cum fuerit decreta; rursum, posteaquam decreta est, sera repudiatio est; quia quod adquisitum est, repudiari non potest. — § 8. Si intra centesimum[9] diem mortuus sit prior, statim sequens admitti potest. — § 9. Quod dicimus, *intra dies centum bonorum possessionem peti posse*, ita intelligendum est, ut et ipso[10] die centesimo bonorum possessio peti possit : quemadmodum intra kalendas etiam ipsæ kalendæ sint. Idem est, et si in diebus centum dicatur. — § 10. Quibus ex edicto bonorum possessio dari potest, si quis eorum aut dari sibi noluerit[11], aut in diebus statutis[12] non admiserit : tunc cæteris bonorum possessio perinde competit, ac si prior ex eo numero non fuerit. — § 11. Sed *videndum* est, an inter cæteros ipse quoque qui exclusus est, admittatur; utputa filius est in potestate; delata est ei bonorum possessio ex prima parte, *unde liberis* defertur; exclusus est tempore, aut repudiatione; cæteris defertur : sed ipse sibi succedat ex hac successoria parte? Et *magis est*[13], ut succedat : ut *unde legitimi* possit petere, et post hos suo ordine ex illa parte, *unde proximi cognati* vocantur : et hoc jure utimur, ut admittatur; poterit igitur ex sequenti parte succedere ipse sibi. Item hoc dici poterit et in secundum tabulas bonorum possessione : ut si secundum tabulas non petierit bonorum possessionem is, qui potuit et ab intestato succedere, ipse[14] sibi succedat. — § 12. Largius tempus parentibus liberisque petendæ bono-

4. L. 9, in pr. infr. h. t. — 5. § ult. Inst. de success. cognat. — 6. L. 23, supr. de adopt. — 7. L. 9, in pr. supr. de reb. dub. — 8. L. 2, § 6, infr. de suis. — 9. d. L. 2, in pr. — 10. L. 3, supr. si pars hered. — 11. L. 6, infr. de suis. — 12. L. 1, § 5, infr. ad SC. Tertull. — 13. L. 2, § 2, § 4, infr. de suis; § 5, Inst. de legit. agnat. success. — 14. L. 4, L. 8, infr. h. t.; L. 1, § 2, infr. ad SC. Tertull. — 15. L. 2, § 3, infr. d. t. ad SC. Tertull. — 16. L. 13, infr. de suis. — 17. L. 1, § 8, infr. int. prox. — 18. § 3, Inst. de legit. agnat. success. — 19. L. 2, supr. h. t. § 4. Inst. de success. cognat. — 20. § 1, Inst. d. t. — 21. *Immo vide* N. 22, c. 47; L. 14, in pr. supr. de bon. libert. — 22. L. 1, § 4; L. 2, § 2, infr. ad SC. Tertull.; L. 6, C. de suis; § 6, Inst. de capit. deminut. — 23. *Immo vide* Inst. de servil. cogn. in pr. — 24. L. 2, vers. itaque etiam, supr. h. t.; L. 1, § 2, infr. ad SC. Tertull. — 25. L. 1, § 3, supr. h. t.; § ult. Inst. de success. cogn. — 26. *Adde* L. 7, C. de integr. restit. — 27. L. ult. supr. de ventre in poss. mitt.

Tit. IX. — 1. Lib. 6, C. 16. — 2. § 2, vers. adhuc autem; § 4, vers. cum igitur; plures; Inst. de bon. possess.; L. 6, in pr. supr. de interrog. in jure. — 3. L. 69, in fin. supr. de adquir. vel omitt. hered. — 4. L. ult. in fin. infr. h. t. — 5. § 4, § 5, infr. h.c.; L. 13, in fin.; L. 14, supr. de adquir. vel omitt. hered.; L. 8, supr. de bon. possess.; L. ult. in pr. C. de bon. quæ libr.; L. 16, in fin. supr. de reb. cred. — 6. L. 8, supr. de bon. possess. — 7. L. 8, C. de repud. vel abstin. hered. — 8. L. 13, in pr. supr. de adquir. vel omitt. hered.; L. 1, § 3, supr. unde liberi; § 5, vers. si quis itaque; Inst. de bon. possess. — 9. L. ult. C. h. t. L. 2, in pr. supr. de bon. possess. secund. tab. — 10. L. 155, infr. de verb. sign. — 11. L. 2 § 20, infr. ad SC. Tertull. — 12. L. 69, supr. de adquir. vel omitt. hered. — 13. L. 92, infr. de reg. jur. — 14. L. 17, § 1, supr. de adquir. vel omitt. hered.

rum possessionis tribuitur, in honorem sanguinis videlicet : quia artandi non erant, qui pene ad propria[15] bona veniunt; ideoque placuit, eis præstitui annum[16], scilicet ita moderate, ut neque ipsi urgerentur ad bonorum possessionis petitionem, neque bona diu jacerent. Sane nonnunquam urgentibus creditoribus interrogandi[17] sunt in jure, an sibi bonorum possessionem admittant : ut si repudiare se dicant, sciant creditores, quid sibi agendum esset : si deliberare se adhuc dicant, præcipitandi non sunt. — § 13. Si quis autem a patre suo impuberi filio sit substitutus : non intra annum, sed intra diem centesimum bonorum possessionem petere poterit. — § 14. Non solum autem, cum suo[18] nomine veniunt liberi parentesque, hoc eis tribuitur : verumetiam si servus ejus, qui ex liberis parentibusque est, heres institutus est, intra annum competit bonorum possessio; persona enim ea est, quæ meruit hoc beneficium, quæ petat. — § 15. Sed et si pater emancipati filii bonorum possessionem contra tabulas accipere velit, anni tempus ei competere constat. — § 16. Et generaliter ait Julianus ex omnibus causis liberis parentibusque[19] intra annum bonorum possessionem competere.

2. Papinianus, lib. 6 Responsorum.

Inferioris gradus cognatus beneficium edicti successorii non habuit, cum prior ex propria parte possessionem accepisset. Nec ad rem pertinuit, quod abstinendi facultatem ob auxilium ætatis prior cognatus acceperat. Igitur fisco vacantia[20] bona recte deferri placuit.

TIT. X.

DE GRADIBUS[1] ET AFFINIBUS, ET NOMINIBUS EORUM.

1. Gaius, lib. 8, ad Edictum provinciale.

Gradus cognationis alii superioris[2] ordinis sunt, alii inferioris, alii ex transverso, sive a latere. *Superioris ordinis* sunt parentes : *inferioris*, liberi; *ex transverso, sive a latere*, fratres et sorores, liberique eorum. — § 1. Sed superior quidem et inferior cognatio a primo gradu incipit : ex transverso sive a latere nullus est primus gradus, et ideo incipit a secundo. Itaque in primo[3] gradu cognationis superioris quidem et inferioris ordinis cognati possunt concurrere : ex transverso vero nunquam eo gradu quisquam concurrere potest; at in secundo et tertio, et deinceps in cæteris possunt etiam ex transverso quidam concurrere, et cum superioris ordinis cognatis. — § 2. Sed admonendi sumus, si quando de hereditate vel bonorum possessione quæramus, non semper eos, qui ejusdem gradus sint, concurrere. — § 3. *Primo*[4] gradu sunt supra, pater, mater : infra filius, filia. — § 4. *Secundo*[5] gradu sunt supra, avus, avia : infra, nepos, neptis : ex transverso, frater, soror. — § 5. *Tertio*[6] gradu sunt supra, proavus, proavia : infra, pronepos, pronептis : ex transverso, fratris sororisque filius, filia; et convenienter patruus, amita, avunculus, matertera. — § 6. *Quarto*[7] gradu sunt supra, abavus, abavia; infra, abnepos, abneptis; ex transverso, fratris sororisque nepos, neptis : et convenienter patruus[8] magnus, amita magna, id est, avi frater et soror : avunculus magnus, matertera magna, id est, aviæ frater, et soror : item fratres patrueles, sorores patrueles, id est, qui, quæve ex duobus fratribus progeneranturˇ; item consobrini, consobrinæque, id est, qui quæve ex duabus sororibus nascuntur, quasi consororini; item amitini, amitinæ, id est, qui quæve ex fratre et sorore propagantur : sed fere vulgus istos omnes communi appellatione consobrinos vocat. — § 7. *Quinto*[9] gradu sunt supra, atavus, atavia; infra, adnepos adneptis; ex transverso, fratris et sororis pronepos, et pronептis : et convenienter propatruus, et proamita, id est, proavi frater, et soror : proavunculus, et promatertera, id est, proaviæ frater, et soror : item fratris patruelis, sororis patruelis filius, filia : et similiter consobrini, consobrinæ, item amitini, amitinæ filius filia : propior sobrino, propior sobrina; isti sunt patrui[10] magni, amitæ magnæ, avunculi magni, materteræ magnæ filius, filia.

2. Ulpianus, lib. 46, ad Edictum.

Hoc est patris ejus, de cujus cognatione quæritur, consobrinus consobrina, sive frater patruelis.

3. Gaius, lib. 8, ad Edictum provinciale.

Sexto[11] gradu sunt supra, triavus, triavia; infra, trinepos, trineptis; ex transverso fratris et sororis abnepos, abneptis, et convenienter abpatruus, abamita, id est, abavi frater et soror : abavunculus, abmatertera, id est, abaviæ frater et soror : [item patrui magni, amitæ magnæ, avunculi magni, materteræ magnæ nepos, neptis :] item fratris patruelis, sororis patruelis, consobrini, consobrinæ, amitini, amitinæ nepos, neptis : propatrui, proamitæ, proavunculi, promateterteræ filius filia : item qui ex fratribus patruelibus, aut consobrinis, aut amitinis undique propagantur, qui proprie sobrini vocantur. — § 1. In septimo[12] gradu quam multæ esse possint personæ, ex his, quæ diximus satis apparet. — § 2. Admonendi tamen sumus, parentium liberorumque personas semper duplari : avum enim et aviam, tam maternos quam paternos intelligemus; item nepotes, neptesque, tam ex filio quam ex filia; quam rationem scilicet in omnibus deinceps gradibus supra infraque sequemur.

4. Modestinus, lib. 12 Pandectarum.

Non facile autem, quod ad nostrum jus attinet, cum de naturali cognatione quæritur, septimum gradum quis excedit, quatenus ultra eum fere gradum rerum natura cognatorum vitam consistere non patitur. — — § 1. Cognati ab eo dici putantur, quod[13] quasi una communiterve nati, vel ab eodem orti progenitive sint. — § 2. Cognationis substantia bifariam apud Romanos intelligitur. Nam quædam cognationes jure civili, quædam naturali connectentur : nonnunquam utroque jure concurrente, et naturali et civili copulatur cognatio. Et quidem naturalis cognatio per se sine civili cognatione intelligitur, quæ per fœminam descendit, quæ volgo liberos peperit. Civilis autem per se, quæ etiam legitima dicitur, sine [jure] naturali cognatio constitit per adoptionem. Utroque jure consistit cognatio, cum justis nuptiis contractis copulatur. Sed naturalis quidem cognatio hoc ipso nomine appellatur : civilis autem [cognatio] licet ipsa quoque per se plenissime hoc nomine vocetur, proprie tamen adgnatio vocatur; videlicet quæ per mares contingit. — § 3. Sed quoniam quædam[14] jura inter adfines quoque versantur, num alienum est hoc loco de adfinibus quoque breviter disserere? *Adfines* sunt viri et uxoris cognati : dicti ab eo, quod duæ cognationes, quæ diversæ inter se sunt, per nuptias copulantur, et altera ad alterius cognationis finem accedit : namque conjungendæ adfinitatis causa fit ex nuptiis[15]. — § 4. *Nomina* vero eorum hæc sunt, socer, socrus, gener, nurus, noverca, vitricus, privignus, privigna[16]. — § 5. *Gradus* autem adfinitati nulli[17] sunt. — § 6. Et quidem viri pater uxorisque, socer; mater autem eorum socrus appellatur : cum apud Græcos proprie viri pater ἑκυρὸς, mater vero ἑκυρὰ [vocitetur], uxoris autem pater πενθερὸς et mater πενθερὰ vocatur. Filii autem uxor, nurus : filiæ vero vir gener appellatur. Uxor liberis ex alia uxore natis noverca dicitur, matris vir ex alio viro natis vitricus appellatur : eorum uterque natos, aliunde privignos privignasque vocant. Potest etiam sic definiri socer, uxoris meæ pater, ego illius sum gener. Socer magnus dicitur uxoris meæ avus, ego illius sum progener. Et retro pater meus uxoris meæ socer est, hæc illi nurus : et avus meus, socer magnus est, illa illi pronurus. Item prosocrus mihi uxoris meæ avia est, ego illius sum progener. Et retro mater mea uxoris meæ socrus est, illa huic nurus : et avia mea socrus magna est, et uxor mea illi pronurus est. Privignus est uxoris meæ filius ex alio viro natus, ego [illorum] *vitricus*; et in contrarium uxor mea liberis, quos ex alia uxore habeo, *noverca* dicitur, liberi mei illi privigni. Viri frater, *levir* : is apud Græcos δαὴρ appellatur, ut est apud Homerum relatum; sic enim Helena ad Hectorem dicit :

Δαὴρ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Id est,
Levir mei canis omnis mali causatricis horridæ.

Viri soror *glos* dicitur; apud Græcos, galos. Duorum fratrum uxores [*janitrices*] dicuntur, apud Græcos εἰνατέρες; quod uno versu idem Homerus significat :

Ἦε ποῖ ἐς γαλόων ἢ εἰνατέρων εὐπέπλων. Id est,
Sive alicubi inglorium aut inaterum speciosis peplis.

§ 7. Hos itaque inter se, quod affinitatis causa parentium liberorumque loco habentur, matrimonio copulari nefas[18] est. — § 8. Sciendum est, neque cognationem, neque adfinitatem esse posse, nisi nuptiæ[19] non interdictæ sint, ex quibus adfinitas conjungitur. — § 9. Libertini libertinæque inter se adfines esse possunt. — § 10. In adoptionem datus, aut emancipatus, quascunque cognationes adfinitatesque habuit, retinet : adgnationis jura perdit; sed in ea familia, ad quam per adoptionem venit, nemo est illi *cognatus* præter patrem, eosve, quibus adgnascitur · adfinis

15. L. 11, supr. de liber. et posthum. — 16. § 15, § ult. infr. hic; L. 4, § 1, infr. quis ordo in possess.; L. 4, C. qui admitti ad bon. poss.; § 4, in fin. Inst. de bon. possess. — 17. L. 5, supr. de interrogat. — 18. L. 2, supr. de hered petit. — 19. § 12, supr. h. t. — 20. L. 1, in pr. supr. h. t.

Tit. X. — 1. Lib. 5. Inst. 6. — 2. Inst. de grad. cogn. in pr.; N. 118, in fin. pr. — 3. L. 10 § 12, infr. h. t. — 4. d. L. 10, § 12. — 5. d. L. 10, § 13. — 6. d. L. 10, § 14. — 7. d. L. 10, § 15. — 8. d. L. 10, § 15. — 9. d. L. 10, § 16. — 10. d. L. 10, § 16, circa med. — 11. d. L. 10, § 17. — 12. d. L. 10, § 18. — 13. L. 1, § 1, supr. unde cognati. — 14. L. 10, in pr. infr. h. t. — 15. *Vide tamen* L. 8, supr. de conduct. caus. dat. — 16. L. 17, in fin. C. de nupt. — 17. *Immo vide* L. 10, in pr. infr. h. t. — 18. d. L. 17. — 19. § 2, supr. hic; L. 4, supr unde cognati.

autem ei omnino in ea familia nemo est. — § 11. Is, cui aqua et igni interdictum est, aut aliquo modo capite[20] diminutus est, ita ut libertatem et civitatem amitteret, et cognationes et adfinitates omnes, quas ante habuit, amittit.

5. Paulus, lib. 6, ad Plautium.

Si filium naturalem emancipavero[21], et alium adoptavero, non esse eos fratres : si filio meo mortuo Titium adoptavero, videri eum defuncti fratrem fuisse, Arrianus ait.

6. Ulpianus, lib. 5, ad legem Juliam et Papiam.

Labeo scribit, nepotis ex filia mea nati uxorem, nurum[22] mihi esse. — § 1. *Generi et nurus* appellatione sponsus[23] quoque et sponsa continetur : item soceri et socrus appellatione sponsorum parentes contineri videntur[24].

7. Scævola, lib. 4 Regularum.

Privignus etiam is est, qui vulgo conceptus ex ea natus est, quæ postea mihi nupsit : æque et is qui, cum in concubinatu erat mater ejus, natus ex ea est, eaque postea alii nupta sit.

8. Pomponius, lib. 1 Enchiridii.

Servius recte dicebat soceri, et socrus, et generi, et nurus appellationem etiam ex sponsalibus adquiri[25].

9. Paulus, lib. 4 Sententiarum.

Στίμματα cognationum directo limite in duas lineas separantur : quarum altera superior[26], altera inferior; ex superiore autem et secundo gradu transversæ lineæ pendent; quas omnes latiore tractatu habito in librum singularem conteximus.

10. *Idem*, lib. singul. de Gradibus et Adfinibus, et Nominibus eorum.

Jurisconsultus cognatorum gradus et adfinium[27] nosse debet : quia legibus hereditates et tutelæ ad proximum quemque adgnatum redire consuerunt. Sed et edicto prætor proximo cuique cognato dat bonorum possessionem. Præterea lege[28] judiciorum publicorum contra adfines et adgnatos testimonium inviti dicere non cogimur. — § 1. Nomen cognationis a græca voce dictum videtur. Συγγενεῖς enim illi vocant, quos nos cognatos appellamus. — § 2. *Cognati sunt*[29], et quos adgnatos lex 12 tabularum appellat : sed hi sunt per[30] patrem cognati ex eadem familia. Qui autem per fœminas[31] conjunguntur, cognati tantum nominantur. — § 3. Proximiores ex adgnatis sui dicuntur. — § 4. Inter adgnatos igitur et cognatos hoc interest, quod inter genus et speciem : nam[32] qui est adgnatus, et cognatus est; non utique autem qui cognatus est, et adgnatus est : alterum enim civile[33], alterum naturale nomen est. — § 5. Non parcimus his nominibus, id est, cognatorum, etiam in servis[34]; itaque parentes et filios, fratresque etiam servorum dicimus : sed ad leges[35] serviles cognationes non pertinent. — § 6. Cognationis origo et per fœminas solas contingit : frater enim est, et qui ex eadem matre tantum natus est; nam qui eundem patrem habent, licet diversas matres, etiam adgnati sunt. — § 7. Parentes usque ad tritavum[36] apud Romanos proprio vocabulo nominantur : ulteriores, qui non habent speciale nomen, majores [appellantur]. Item liberi usque ad trinepotem, ultra hos, posteriores vocantur. — § 8. Sunt et ex lateribus cognati, ut fratres, sororesque, et ex his prognati : item patrui, amitæ, et avunculi, et materteræ. — § 9. Nam quoties quæritur, quanto gradu quæque persona sit, ab eo incipiendum est, cujus de cognatione quærimus : et si ex inferioribus aut superioribus gradibus est, recta linea sursum versum, vel deorsum tendentium, facile invenimus gradus, si per singulos gradus proximum quemque numeramus; nam [qui ei], qui mihi proximo gradu est, proximus est, secundo gradu est mihi : *similiter enim accedentibus singulis crescit numerus*. Idem faciendum in transversis gradibus : sic frater secundo gradu est : quoniam patris vel matris persona, per quos conjungitur, prior numeretur. — § 10. *Gradus* autem dicti sunt a similitudine scalarum, locorumve proclivium, quos ita ingredimur, ut a proximo in proximum, id est, in eum, qui quasi ex eo nascitur, transeamus.

§ 11. Nunc singulos gradus numeramus. — § 12. *Primo*[37] gradu cognationis sunt sursum versum duo, pater et mater, deorsum versum duo, filius et filia, qui tamen et plures esse possunt. — § 13. *Secundo*[38] gradu duodecim personæ continentur hæ. Avus hoc est, patris et matris

20. § 6, Inst. de capit. deminut. — 21. *Adde* L. 4, § 10, supr. h. t.; L. 17, in pr. et § 1, supr. de ritu nupt.; § 2, vers. sed si qua; Inst. de nupt. — 22. L. 14, § ult. supr. de ritu nupt. — 23. L. 8, infr. h. t. — 24. d. L. 8, L. 4, infr. ad leg. Pompei. de parricid. — 25. L. 6, § 1, supr. h. t.; L. 5, supr. de testib.; *immo vide* § 9, Inst. de nupt. — 26. L. 1, in pr. supr. h. t. — 27. *Immo vide* L. 4, § 5, supr. eod. — 28. L. 4, supr. de testib. — 29. L. 5, in pr. supr. unde legitimi. — 30. L. 7, supr. de legit. tut. — 31. § 1, Inst. de legit. adgnat.

pater : item avia, similiter tam paterna, quam materna. Frater quoque per utrumque parentem accipitur, id est, aut per matrem tantum, aut per patrem, aut per utrumque, id est, ex utroque parente eodem : sed hic numerum non auget, quod nihil differt hic ab eo, qui eundem patrem habet tantum, nisi quod is eosdem cognatos, tam paternos, quam maternos habet : et ideo evenire solet in his, qui diversis parentibus nati sunt, ut qui meo fratri frater sit, meus cognatus non sit; pone me fratrem habere ex eodem tantum patre, illum habere ex eadem matre : illi inter se fratres sunt, mihi alter cognatus non est. Soror similiter numeratur, ut frater. Nepos quoque dupliciter intelligitur, ex filio vel filia natus. Idem est et in nepte. — § 14. *Tertio*[39] gradu personæ continentur triginta duæ. Proavus, qui quadrifariter intelligitur : est enim avi paterni, aut materni pater, item aviæ paternæ, aut aviæ materneæ pater. Proavia quoque quatuor personas complectitur : est enim aut avi paterni, aut aviæ paternæ mater : item avi materni, et similiter aviæ materneæ mater. Patruus (is autem est patris frater), et ipse dupliciter intelligendus est, ex patre vel matre. Avia paterna mea nupsit patri tuo, peperit te; aut avia paterna tua nupsit patri meo, peperit me : ego tibi patruus sum, et tu mihi. Id evenit, si mulieres altera alterius filio nupserit; nam qui ex his masculi nati fuerint, invicem patrui sunt; quæ fœminæ, invicem amitæ : item masculi fœminis similiter patrui, fœminæ illis amitæ. Si vir et mulier, ille filiam ejus duxerit, illa filio ejus nupserit : qui ex patre adolescentis nati erunt, ex matre puellæ natos, fratris filios, illi eos patruos et amitas appellabunt. Avunculus est matris frater; eadem significatione, qua in patruo diximus, contigit, si duo viri alter alterius filiam duxerint, qui ex his masculi nati fuerint, invicem avunculi; quæ fœminæ, invicem materteræ erunt; et eadem ratione masculi puellis avunculi, et illæ illis erunt materteræ. Amita est patris soror, sicut supra accipiendi. Matertera est matris soror, similiter ut supra. Illud notandum est, non, quemadmodum patris matrisque fratres et sorores, patrui, amitæ, avunculi, materteræ dicuntur, ita fratris sororisque filios filias nomen speciale cognationis habere : sed ita demonstrari, fratris sororisque filios filias; quod quidem et in aliis accidere, ex posterioribus apparuit. Pronepos quoque et proneptis quadrifariter intelleguntur : aut enim ex nepote ex filio, aut ex nepote ex filia descendunt; aut ex nepte ex filio, aut ex nepte ex filia, propagantur. — § 15. *Quarto*[40] gradu personæ continentur octoginta. Abavus, cujus intellectus in octo personas porrigitur : est enim proavi paterni aut materni pater, quos singulos duplici modo intelligendos diximus; aut proaviæ paternæ aut materneæ pater, quæ et ipsæ singulæ dupliciter accipiuntur. Abavia, et hæc octies numeratur : est enim proavi paterni aut materni; item proaviæ paternæ aut materneæ mater. Patruus[41] magnus est frater avi; qui avus, item frater cum duobus modis intelliguntur : quatuor personas hoc nomen amplectitur : ut sit avi paterni vel materni frater, qui vel eodem patre, id est, proavo, vel tantum matre eadem, id est, proavia natus est; qui autem mihi patruus magnus est, is patri meo vel matri meæ patruus est. Amita magna[42] est avi soror : avus autem, item soror (ut supra diximus) dupliciter intelliguntur : et ideo hic quoque quatuor personas intelligimus; similiter quæ patris mei vel matris meæ amita est, mihi erit amita magna. Avunculus magnus est aviæ frater : quatuor personæ huic nomini eadem ratione subjectæ sunt; mihique is est avunculus magnus, qui patri meo vel matri meæ avunculus est. Matertera magna est aviæ soror; quatuor modis et hæc ob eandem causam intelligitur; ea, quæ patri meo vel matri meæ matertera est, mihi matertera magna vocatur. Eodem gradu sunt et illi, qui vocantur fratres patrueles, item sorores patrueles [amitini, amitinæ]; consobrini, consobrinæ; hi autem sunt, qui ex fratribus vel sororibus nascuntur : quod quidam ita distinxerunt, ut eos quidem, qui ex fratribus nati sunt, fratres patrueles; item eas, quæ ex fratribus natæ sunt, sorores patrueles; ex fratre autem, et sorore, amitinos, amitinas; eos vero et eas, qui quæve ex sororibus nati natæve sunt, consobrinos consobrinas, quasi consororinos : sed plerique[43] hos omnes consobrinos vocant, sicut Trebatius. Sub hac appellatione nominum personæ cadunt sedecim, hæ. Patrui filius, item filia : bifariam (sicut supra) numerantur; nam patris mei frater esse potest, vel ex patre solo, vel etiam ex matre sola. Amitæ filius, item filia : avunculi filius, item filia : materteræ filius, item filia; amitæ, avunculo, matertera, acceptis duplici intellectu secundum eandem rationem. Fratris sororisque nepos ac neptis eodem gradu sint. Sed et frater, item soror, neposve et neptis, dupliciter accepti continebunt personas sedecim, sic :

tut. — 32. L. 5, in pr. supr. unde legitimi. — 33. L. 4, § 3, supr. n. t. — 34. Inst. de servili cognat. — 35. L. 1, § 2, supr. unde cognati. — 36. *Immo vide* L. 3, § 1, supr. de legat. prestand. — 37. L. 1, § 3, supr. h. t.; § 1, Inst. de grad. cognat. — 38. d. L. 1, § 1, § 4; § 2, Inst. de grad. cognat. — 39. d. L. 1, § 5, supr. h. t.; § 5, Inst. de grad. cognat. — 40. L. 1, § 6, supr. h. t.; § 4, Inst. de gred. cognat. — 41. d. L. 1, § 6. — 42. L. 17, § ult. supr. de ritu nupt. — 43. d. L. 1, § 6, in fin.

fratris eodem patre nati nepos ex filio, nepos ex filia. Fratris eadem matre, alio patre nati, nepos ex filio, nepos ex filia. Fratris eodem patre nati neptis ex filio, neptis ex filia. Fratris alio patre, eadem matre nati, neptis ex filio, neptis ex filia; eademque causa octo personæ efficient, ut aliæ octo accedant ex sorore natorum nepotes neptesque : et similiter numerantur a nobis; fratris autem mei nepos neptisque me patruum magnum appellant : sororum fratrumque meorum nepotes neptesque, item mei inter se, consobrini sunt. Abnepos, abneptis : hi sunt pronepotis proneptis filius filia, nepotis neptisve nepos neptis, filii filiæve pronepos proneptis; nepote vel ex filio nato, vel ex filia, nepte vel ex filio nata vel ex filia acceptis : ut ad singulas personas gradu descendamus, sic : filius, nepos, pronepos, abnepos. Filius, nepos, pronepos, abneptis. Filius, nepos, proneptis, abnepos. [Filius, nepos, proneptis, abneptis. Filius, neptis, pronepos, abnepos. Filius, neptis, pronepos, abneptis. Filius, neptis, proneptis, abnepos. Filius, neptis, proneptis] abneptis. Similiter hæ personæ enumerabuntur proposita filia, et sic fient sedecim.

§ 16. *Quinto*[44] gradu personæ continentur centum octogintaquatuor. Atavus scilicet et atavia; atavus est abavi vel abaviæ pater, proavi vel proaviæ avus, avi aviæque proavus, patris vel matris abavus; hujus appellatio personas complectitur sedecim, enumeratione facta tam per mares, quam per fœminas : ut sic ad singulas perveniamus : pater, avus, proavus, abavus, atavus. Pater, avus, proavus, abavia, atavus. Pater, avus, proavia, abavus, atavus. Pater, avus, proavia, abavia, atavus. Pater, avia, proavus, abavus, atavus. Pater, avia, proavus, abavia, atavus. Pater, avia, proavia, abavus, atavus. Pater, avia, proavia, abavia, atavus. Pater, avia, proavia, abavus, atavus; similiter matris persona proposita numeratio fiet. Atavia totidem personas continet eadem ratione numeratas, id est, sedecim. Patruus major, est proavi frater, patris vel matris patruus magnus : sub hoc nomine erunt personæ octo, et sic enumerabuntur. Pater, avus, proavus, abavus, frater proavi. Pater, avus, proavus, abavia, frater proavi. Pater, avia, proavus, abavus, frater proavi. Pater, avia, proavus, abavia, frater proavi. Totidem erunt, matris persona et proavo ejus propositis. Ideo autem fratrem proavi enumerantes ante abavum ponimus, quod (ut supra significavimus) non aliter venietur ad eum, de quo quæritur, nisi per eos transitum erit, ex quibus nascitur. Avunculus major : is est proaviæ frater, patris vel matris avunculus magnus; eadem denumeratione hic quoque octo personas computabimus : hoc tantum immutato, ut is frater proaviæ ponatur. Amita major : ea est proavi soror, patris vel matris amita magna; quod ad numerum et expositionem personarum, eadem erunt : immutato hoc, ut proavi soror ad extremum ponatur. Matertera major : hæc est soror proaviæ, patris vel matris matertera magna; numerus personarum idem est, ut in novissimo ponatur proaviæ soror. Hos omnes a patruo majore, quos retulimus, quidam appellant ita : propatruus, proavunculus, proamita, promatertera : quos tamen ego ita nomino, illi contra fratris vel sororis pronepotem me demonstrant. Patrui magni filius filia : hi sunt avi fratris filius filia, proavi aut proaviæ nepos neptis ex filio [filia], patris vel matris consobrinus consobrina; octo personas et hic computabimus, quod avus et frater (ut jam dictum est) dupliciter accipiuntur : et ideo patrui magni filius quatuor implet, totidem filia. Amitæ magnæ filius filia : hi sunt avi sororis filius filia, proavi proaviæ nepos neptis ex filia, patris vel matris consobrinus consobrina; numerus personarum idem qui supra. Avunculi magni filius, filia : hi sunt aviæ fratris filius filia, proavi aut proaviæ nepos neptis ex filio, patris vel matris consobrinus aut consobrina; numerus idem. Materteræ magnæ filius filia : hi sunt aviæ sororis filius filia, proavi proaviæ nepos neptis ex filia, patris vel matris consobrinus consobrina; computatio eadem. Personæ, quas enumeravimus a patrui magni filio, ei, de cujus cognatione quæritur, propius sobrinis vocantur; nam (ut Massurius ait) quem quis appellat *propiorem*[45] *sobrino*, qui est patris matrisve consobrinus aut consobrina : ab eo consobrini consobrinæve filius filia nominatur. Patrui nepos, neptis : hi sunt avi paterni vel aviæ paternæ pronepos proneptis ex nepote vel ex nepte filio natis, consobrini consobrinæ filius filia; octo personas continebunt : quatuor nepos : quatuor neptis : quia et patruus dupliciter accipitur, et nepos vel neptis sub singulis patruorum personis duplicatur. Amitæ nepos vel neptis : hi sunt avi paterni vel aviæ paternæ pronepos proneptis ex nepote vel nepte filia natis, consobrini consobrinæ filius filia; numerus idem est. Avunculi nepos neptis : hi sunt avi materni vel aviæ materneæ pronepos proneptis; cætera eadem, quæ in patrui nepote vel nepte. [Materteræ nepos neptis : hi sunt avi materni, vel aviæ maternæ pronepos proneptis ex nepote, vel nepte filia natis; personarum numerus idem]. His omnibus quos ad patrui nepotem proposuimus, is, de cujus cognatione quæritur, propius sobrino est :

44. d. L. 1, § 7; § 5, Inst. de grad. cognat. — 45. L. 1, in fin. supr. n. t.; L. 2, C. unde legitimi; L. 2, C. commun. de success. — 46. L. 3, in pr supr. h. t.; § 6, Inst. de grad. cognat.

nam patris vel matris eorum consobrinus est. Fratris pronepos, proneptis : continebunt hi personas sedecim, fratre dupliciter, et pronepote, et pronepte singulis quadrifariam (ut supra demonstravimus) acceptis. Sororis pronepos, proneptis, similiter sedecim personas continent. Adnepos, adneptis : hi sunt abnepotis vel abneptis filius filia, pronepotis vel proneptis nepos neptis, nepotis vel neptis pronepos proneptis, filii vel filiæ abnepos abneptis; numerabuntur sub hac appellatione triginta duo personæ : quia abnepos sedecim habet, et totidem abneptis.

§ 17. *Sexto*[46] gradu continentur personæ quadringentæ quadraginta octo, hæ : tritavus; est autem tritavus patris et matris atavus, avi vel aviæ abavus, proavi proaviæ proavus, abavi vel abaviæ avus, atavi vel ataviæ pater, dictus quasi tertius avus; personas autem complectitur triginta duo : geminetur enim necesse est numerus qui in atavo fuit, immutatione per singulas personas propter ataviam facta; ut sedecies tritavus intelligatur atavi pater, et totiens ataviæ. Tritavia similiter numerata faciet personas triginta duo. Patruus maximus; is est abavi frater, atavi et ataviæ filius, patris vel matris patruus major; personas continebit sedecim, sic : pater, avus, proavus, abavus, atavus, abavi frater. Pater, avus, proavus, abavus, atavia, frater abavi. Pater, avus, proavia, abavus, atavus, frater abavi. Pater, avus, proavia, abavus, atavia, frater abavi. Pater, avia, proavus, abavus, atavus, frater abavi. Pater, avia, proavus, abavus, atavia, frater abavi. (Pater, avia, proavia, abavus, atavus, frater abavi). Pater, avia, proavia, abavus, atavia, frater abavi. Totidem erunt matris appellatione proposita. Avunculus maximus : is est abaviæ frater, patris vel matris avunculus major; et numerus idem, et personarum expositio eadem, quæ supra : hoc duntaxat immutato, ut pro abavi fratre, abaviæ fratrem ponas. Amita maxima : ea est abavi soror, patris vel matris amita major; cætera, ut in patruo maximo, immutato hoc tantum, ut, ubi est abavi frater, ponatur abavi soror. Matertera maxima : ea est abaviæ soror, patris vel matris matertera major : cætera ut supra, ad extremum duntaxat pro abaviæ fratre proposita abaviæ sorore. Hos omnes quos a patruo maximo posuimus, quidam his nominibus designant : abpatruus, abavunculus, abamita, abmatertera : itaque et nos indifferenter hos ponemus; quos ego autem appello abpatruos, abavunculos, abamitas, abmateteras, illi me demonstrant fratris sororisque abnepotem. Patrui majoris filius filia : hi sunt proavi fratris filius filia, abavi, abaviæ per proavum nepos neptis ex filio; personæ sub hoc erunt sedecim : enumeratione sic ducta, ut in quinto gradu, cum patruum majorem demonstraremus, fecimus : adjecto duntaxat filio, filia : quia filius patrui majoris totidem necesse est personas complectatur, quot patruus major, id est, octo : totidem ex filiæ persona computatis, is numerus efficietur, quem supra posuimus. Amitæ majoris filius filia; hi sunt proavi sororis filius filia, abavi abaviæ per proavum nepos neptis ex filia; et hic eadem ratione personas dinumerabimus totidem. Avunculi majoris filius filia; hi sunt [proavi] proaviæ fratris filius filia, abavi, abaviæ per proavum nepos neptis ex filio; eadem hic dinumeratio facienda est, quæ in patrui majoris filio filia. Materteræ majoris filius filia; hi sunt proaviæ sororis filius filia, abavi abaviæ per proavum nepos neptis ex filia : circa numerum personarum et expositionem, ut supra. Hi omnes, quos proposuimus a patrui majoris filio, avo aviæ [esse] ejus, de cujus cognatione quæritur, fratribus et sororibus eorum, consobrini, consobrinæve sunt : at patri matrique ejusdem, fratribusque et sororibus utrius eorum propius sobrinis. Patrui magni nepos vel neptis, amitæ magnæ nepos vel neptis, avunculi magni nepos vel neptis, materteræ magnæ nepos vel neptis; hæc singula nomina continent personas sexaginta quatuor; nam cum patrui magni (verbi gratia) persona quadrifariam intelligatur, nepotis bifariam : geminatur is numerus nepote duntaxat adnumerato, et quadruplatur is qui geminatus erat : duplicatur etiam nepte computata; et tantum unius denumerationem proponimus exempli gratia : pater, avus, proavus : frater avi, qui est patruus magnus : filius ejus : nepos ejusdem ex filio, item neptis. Pater, avus, proavia, frater avi, qui est patruus magnus, filius ejus, nepos [ejus] ex filio, item neptis (pater, avus, proavus, frater avi, qui est patruus magnus, filia ejus, nepos ejusdem ex filia, item neptis). Pater, avus, proavia, frater avi, qui est patruus magnus, filia ejus, nepos ejusdem ex filia, item neptis; totidem et eadem ratione exponuntur matris nomine anteposito, id est, ut avi materni fratris nepotes et neptes computemus : item in amita magna, id est, avi sororis nepotes neptesque enumerabimus : idemque in avunculo magno, id est, aviæ fratris : eadem ratione in materteræ magnæ, id est, aviæ sororis; ex quibus universus numerus completur sexagintaquatuor. Hi omnes proavi aut proaviæ ejus, de cujus cognatione quæritur, pronepotes et proneptes : ejusdem avi aviæve fratris sororisve nepotes neptesve; et contra, eorum

ejusdem avus avia, patruus magnus, amita magna, avunculus magnus, matertera magna; erunt autem pater materve ejusdem, fratresque, et sorores utrius, eorum propius sobrini : ipse his sobrinus est, et invicem huic illi sobrini. Patrui pronepos, patrui proneptis, continent personas ecto : nam utriusque sexus fiunt sedecim, sic : pater, avus, patruus, filius patrui, nepos ejusdem ex filio, pronepos ejusdem ex nepote filio nato, item proneptis. Pater, avia, patruus, filius patrui, nepos ejusdem ex filio, pronepos ejusdem ex nepote filio nato, item proneptis. Pater, avus, patruus, filia patrui, nepos ejusdem ex filia, pronepos ex nepote filia nato, item proneptis. Pater, avia, patruus, filia patrui, nepos ejusdem ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Pater, avus, patruus, filius patrui, neptis ejusdem ex filio, pronepos ex nepte filio nato, item proneptis. Pater, avia, patruus filius patrui, neptis ejusdem ex filio, pronepos ex nepte filio nata, item proneptis. Pater, avus, patruus, filia patrui, neptis ejusdem ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Pater, avia, patruus, filia patrui, neptis ejusdem ex filia, pronepos ex nepte filia nata, item proneptis. Amitæ pronepos, proneptis; totidem personas eadem ratione et is continet : [tantum] pro patruo amita sumpta. [Item], avunculi pronepos, proneptis : item pro patruo avunculo posito. Materteræ pronepos, proneptis : et hic, ubi patruus positus est, matertera enumerata, eundem numerum personarum inveniemus. Hi omnes ejus, de cujus cognatione quæritur, consobrinorum nepotes neptesve sunt. Fratris sororisque abnepos, abneptis : efficiunt personas sexaginta quatuor, ut ex suprascriptis apparere potest. Trinepos, trineptis : hi sunt filii filiæve adnepos, adneptis, nepotis neptis abnepos, abneptis, pronepotis proneptisve pronepos proneptis, abnepotis abneptisve nepos neptisve, adnepotis adneptis filius filia : hæ appellationes demonstrant personas sexaginta quatuor : nam triginta duo trinepos complet, totidem trineptis; ab nepote enim numerus quadruplatus in se efficit triginta duo : ipso nepote duas significante, pronepote quatuor, abnepote octo, adnepote sedecim; his accedunt trinepos trineptis, una ex atnepote [nati], altera ex adnepte; per singulos autem gradus ideo geminatio fit, quia maribus adjiciuntur fœminæ, ex quibus proximus quisque progenitur; et numerabuntur sic : filius, nepos, pronepos, abnepos, adnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abnepos, adnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abnepos, adnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abnepos, adnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abneptis, adnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, proneptis, abneptis, adnepos, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abnepos, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abneptis, atnepos, trinepos, item trineptis. Filius, nepos, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, nepos, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filius, neptis, proneptis, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis. Filia, neptis, pronepos, abneptis, atneptis, trinepos, item trineptis.

§ 18. *Septimo*[47] gradu personæ continentur mille vigintiquatuor, hæ : tritavi, itemque tritaviæ pater, mater; personas efficiunt centum viginti octo; tritavi enim patres tot sunt, quot ipsius tritavi : item ejusdem matres totidem : fiunt sexaginta quatuor; idem numerus tritaviæ patris, matrisque. Atavi ataviæ frater, sororve; hi sunt tritavi filius, filia : abavi, abaviæve patruus, avunculus, amita, matertera : proavi proaviæ patruus magnus, avunculus magnus, amita magna, matertera magna : avi aviæve propatruus, proavunculus, proamita, promatertera. [Patris vel matris abpatruus, abavunculus, abamita, abmatertera]; fiunt personæ atavi fratris trigintaduo : nam sedecim, quas atavus explet, accedant totidem propter fratris duplicem personam, necesse est; nam sedecim fratres atavi ex patre computentur, et sedecim ex matre; similiter atavi sorores trigintaduo : fiunt sexaginta quatuor : et totidem ataviæ fratris, item sororis. Patrui maximi filius, filia : hi sunt atavi nepos, neptis ex filio, abavi fratris filius, filia. Amitæ maximæ filius, filia : hi sunt atavi nepos, neptis ex filia, abavi sororis filius, filia. Avunculi maximi filius, filia : hi sunt atavi nepos, neptis ex filio, abaviæ fratris filius, filia. Materteræ maximæ filius, filia : hi sunt atavi nepos, neptis ex filia, abaviæ sororis filius, filia. Hæ omnes personæ, quas a patrui maximi filio enumeraverimus, proavi proaviæque ejus, de cujus cognatione quæritur, consobrinæ sunt : avi, aviæque ejusdem propius sobrinis. Singulæ appellationes continent personas sedecim : quia cum patruus maximus sedecim efficiat, filius ejus eandem habet enumerationem, totidemque filia; et fit ex omnibus, quas a patrui maximi filio comprehendimus, ductis per octo sedecies, centum viginti octo. Patrui majoris nepos personas continet sedecim; est enim abavi abaviæ pronepos : et cum abavus octiens numeretur, nepotes bis octiens computati suprascriptum numerum efficiunt. Patrui majoris neptis item. Avunculi majoris nepos neptis, eadem ratione personas complebunt trigintaduo. Amitæ majoris nepos neptis, eadem ratione item. Materteræ majoris nepos neptis item. Et sic ex omnibus colliguntur centum viginti octo. His personis avus avia ejus, de cujus cognatione quæritur, propius sobrinis sunt : pater, mater, sobrinus, sobrina : is, de cujus cognatione quæritur, sobrino natus est; hic proximo nomine definitur parentis sui sobrinus, ut Trebatius ait : rationem quoque nominis hanc reddit, quod ultimi cognationum gradus sobrinorum fiunt; itaque sobrini filium recte proximum nomen : ab eo ipso hujus sobrini filius dicetur; et ideo eos qui ex sobrinis nati sunt, inter se proximum nomen appellare : hos enim nullum proprium habere nomen quo inter se vocentur. Patrui magni pronepos proneptis. Avunculi magni pronepos proneptis. Amitæ magnæ pronepos proneptis. Materteræ magnæ pronepos proneptis. Ex his omnibus centum viginti octo personæ efficiuntur : qua singulæ appellationes sedecim complent; nam cum (exempli gratia) patruus magnus quadrifariam intelligatur, ad singulorum patruorum magnorum personas quadruplicatus pronepos, item proneptis, triginta duo personas reddet : totque quater numerate illam, quæ proposita est, summam efficiunt. Eorum patres, matresque ei, de cujus cognatione quæritur, sobrini sobrinæque sunt, ipsæ autem iisdem sobrino sobrinave natus. Patrui abnepos abneptis. Avunculi abnepos, abneptis. Amitæ abnepos, abneptis. Materteræ abnepos, abneptis; hæc singula vocabula senas denas continent personas : verbi enim gratia, patrui abnepos sic enumerabitur, ut bifariam patruo accepto quater pronepos, totiens proneptis ducatur, et sic ad eorum filios veniatur sedecies computatos; eadem ratione ad filiam : item in cæteros; et per hoc ex omnibus efficietur numerus personarum centum viginti octo. Hi sunt ei, de cujus cognatione quæritur, consobrinorum pronepotes proneptesque. Eorum, de cujus cognatione quæritur, patrui maximi, avunculi maximi, amitæ maximæ, materteræ maximæ filius, filia. Item proavi proaviæ consobrinus. Fratris sororisque adnepos, adneptis; personas continent centum viginti octo. Trinepotis filius, item filia : trineptis filius, item filia; hi centum viginti octo fiunt : quod, cum trinepos trineptisque (ut supra demonstravimus) sexaginta quatuor impleant, filius eorum eadem enumeratione totidemque filia computabitur.

47. d. L. 5, § 1.

Tit XI — 1. Lib. 6, C. 18; L. 9, in fin. supr. de legat. 3. — 2. L. 27, supr. de usu et usufr. legat; L. 13, supr. de his, quæ ut indign. — 3. L. 9, C. commun. de success.

TIT. XI.

UNDE[1] VIR ET UXOR.

1. Ulpianus, lib. 47, ad Edictum.

Ut bonorum possessio peti possit, *unde vir et uxor*, justum esse matrimonium oportet : cæterum si injustum fuerit matrimonium, nequaquam bonorum possessio peti poterit; quemadmodum nec ex testamento adiri hereditas[2], vel secundum tabulas peti bonorum possessio potest : nihil[3] enim capi propter injustum matrimonium potest. — § 1. Ut autem hæc bonorum possessio locum habeat, uxorem esse oportet mortis tempore; sed si divortium quidem secutum sit, verumtamen jure durat matrimonium : hæc successio locum non habet. Hoc autem in hujusmodi speciebus procedit : liberta ab invito patrono divortit, lex Julia *de maritandis ordinibus* retinet istam in matrimonio, dum eam prohiberet alii nubere invito[4] patrono; item *Julia de adulteriis*, nisi certo[5] modo divortium factum sit, pro infecto habet.

4. L. 8, in fin. C. de oper. libert.; L. 10. supr. de divort. — 5. L. 35, supr. de donat. inter vir. et uxor.; L. 9, supr. de divort.; L. 43, infr. ad leg. Jul. de adult.

Tit. XII. — 1. L. 11. in pr. supr. de testam. milit. — 2. L. 13, C. d. t. — 3. L. 6, § 7, vers. quam distinctionem. supr. de injust. rupt. irrito facto testam.

Tit. XIII. — 1. L. 1, § 1, supr. si quis aliquem testari prohib.

Tit. XIV. — 1. L. 3, in fin. supr. de hered. petit.; § 4. vers. septimo, Inst. de bon. poss.; L. 2, § fin. supr. unde legitim. — 2. L. 227, in pr. infr. de verb. sign.

Tit. XV. — 1. l. 1, § 1, supr. unde liberi. — 2. L. 64, infr. de verb. sign. — 3. L. 15, § 1, C. de legit. hered. — 4. § 6, Inst. de bon. poss. — 5. L. 3, in pr. infr. de verb. sign. — 6. L. 1, § 8, supr. unde cognati. — 7. L. 10, in fin. supr. de bon. possess. — 8. L. 9, § 3, supr. de jur. et facti ignor. — 9. Arg. L. 5, supr. d. t.; *obst.* L. 7, in fin. supr. de bon. possess. — 10. L. 13, in pr. supr. de adquir. vel omitt. hered. — 11. L. 3, in fin.; L. 4, L. 5, supr. de bon. possess. — 12. L. 1, § 11, supr. de success. edicto. — 13. L. 1, supr. si a parente quis manumis. — 14. L. 24, in pr.? infr. ratam rem haberi. — 15. L. 30, in pr. supr. de adquir. vel omitt. hered. — 16. L. 1, C. qui admitti ad bon. poss.

Tit XVI. — 1. Lib. 6, C. 55; N. 118, lib. 3. Inst. 2. — 2. Lib. 6, C. 58; Lib. 3, Inst. 2. — 3. Inst. de hered. quæ ab intest. in pr., L. 2, C. de legit. hered.

TIT. XII.

DE VETERANORUM, ET MILITUM SUCCESSIONE.

1. Macer, lib. 2, de Re militari.

Militi, qui capite puniri meruit, testamentum facere concedendum[1] Paulus et Menander scribunt : ejusque bona intestati, si punitus sit, ad cognatos ejus pertinere; si tamen ex militari[2] delicto, non ex communi punitus est.

2. Papinianus, lib. 16 Responsorum.

Bona militis intestati defuncti castrensia fisco non vindicantur, cum heres legitimus ad finem quinti gradus extitit[3], aut proximus cognatus ejusdem gradus intra tempus possessionem acceperit.

TIT. XIII.

QUIBUS NON COMPETIT BONORUM POSSESSIO.

1. Julianus, lib. 28 Digestorum.

Servo meo herede instituto, dolo feci, ne[1] testamentum mutaretur, eumque postea manumisi. Quæsitum est, an actiones ei denegandæ essent? Respondi : Hic casus verbis edicti non continetur : sed æquum est, si dominus dolo fecerit, ne testamentum mutaretur, quo servus ejus heres scriptus erat, quamvis manumissus adierit hereditatem, ei denegari : cum etiam emancipato filio denegetur, si pater dolo fecerit, ne testamentum mutaretur.

TIT. XIV.

UT EX LEGIBUS SENATUSVECONSULTIS BONORUM POSSESSIO DETUR.

1. Ulpianus, lib. 49, ad Edictum.

Prætor ait, *Uti*[1] *me quaque lege, senatusconsulto, bonorum possessionem dare oportebit, ita dabo.* — § 1. Nunquam bonorum possessio, quæ ex alia parte edicti adgnita est, impedit istam bonorum possessionem. — § 2. Cum ex lege 12 tabularum quis habet hereditatem, hinc non petit, sed inde, *Tum*[2] *quem ei heredem esse oportet;* quippe cum non alias hinc competat bonorum possessio, quam si lex specialiter deferat bonorum possessionem.

TIT. XV.

QUIS ORDO IN POSSESSIONIBUS SERVETUR.

1. Modestinus, lib. 6 Pandectarum.

Intestati hi[1] gradus vocantur, primum sui heredes, secundo legitimi, tertio proximi cognati, deinde vir et uxor. — § 1. Sive tabulæ testamenti non exstent, sive exstent, si secundum eas vel contra eas bonorum possessionem nemo[2] accepit : intestati detur bonorum possessio. — § 2. Intestati patris liberis bonorum possessio datur, non tantum his, qui in potestate parentis usque in mortis tempus fuerunt, sed emancipatis[3].

2. Ulpianus, lib. 49, ad Edictum.

Utile tempus est bonorum possessionum admittendarum. Ita autem utile tempus est, ut[4] singuli dies in eo utiles sint : scilicet ut per singulos dies et scierit et potuerit admittere; cæterum quacunque die nescierit, aut non potuerit, nulla dubitatio est, quin dies ei non cedat. Fieri autem potest, ut qui initio scierit vel potuerit bonorum possessionem admittere, hic incipiat nescire vel non posse admittere : scilicet si, cum initio cognovisset eum intestatum decessisse, postea quasi certiore nuncio allato dubitare cœperit, nunquid testatus decesserit, vel nunquid vivat, quia hic rumor postea perrepserat. Idem et in contrarium accipi potest, ut qui ignoravit initio, postea scire incipiat. — § 1. Dies bonorum possessionis utiles esse palam est : sed non sessionum numerabuntur, si modo ea sit bonorum possessio, quæ de plano peti potuit. Quid, si ea, quæ causæ cognitionem pro tribunali desiderat, vel quæ decretum exposcit? sessiones erunt nobis computandæ, quibus sedit is : quibusque per ipsum prætorem factum non est, quo minus daret bonorum possessionem. — § 2. In bonorum possessione, quæ pro tribunali datur, illud quæritur, si se dedit quidem prætor pro tribunali, sed postulationibus non dedit : potest dici tempus ad bonorum possessionem non cedere, cum præses aliis rebus, aut militaribus, aut custodiis, aut cognitionibus fuerit occupatus. — § 3. Si præses provinciæ in proxima fuit civitate, accedere debet ad utilitatem temporis ratio itineris, scilicet numeratione viginti[5] millium passuum facta : nec enim exspectare debemus, ut præses provinciæ veniat ad eum, qui bonorum possessionem petiturus est. — § 4. Si venter in possessionem missus sit, bonorum possessionis tempus non cedere sequentibus[6], nequaquam ambigendum est : nec tantum intra centesimum diem verumetiam quamdiu nasci possit; nam etsi natus fuerit, ante ei deferri bonorum possessionem sciendum est. — § 5. Scientiam[7] eam observandam Pomponius ait, non quæ cadit in juris prudentes, sed quam quis aut per se aut per[8] alios adsequi potuit, scilicet consulendo prudentiores, ut diligentiorem patremfamilias consulere dignum sit.

3. Paulus, lib. 44, ad Edictum.

Circa tempora bonorum possessionis patris scientia ignoranti filio non[9] nocet.

4. Julianus, lib. 28 Digestorum.

Si coheredi tuo substitutus fuisses, et bonorum possessionem acceperis : quando coheres tuus constituerit[10] nolle petere bonorum possessionem, tibi data tota intelligitur[11]; coheres tuus amplius petendæ bonorum possessionis facultatem non habebit. — § 1. Filius non solum, si tanquam filius[12]; sed et si tanquam adgnatus, vel tanquam cognatus ad bonorum possessionem vocatur, annuum spatium habet : sicuti pater filium manumisisset[13], quamvis ut manumissor bonorum possessionem accipiat, tamen ad bonorum possessionem accipiendam annuum spatium habet.

5. Marcellus, lib. 9 Digestorum

Cum filiofamilias bonorum possessio delata est, dies quibus certiorare patrem non potest, ut vel jubeat adgnosci bonorum possessionem, vel ratam habeat agnitionem bonorum possessionis, non cedunt. Fingamus, statim primo die, quo fuerit delata, adgnovisse eum bonorum possessionem, certiorare patrem, ut comprobet, non posse : non cedent dies centum; incipient autem cedere, cum certior fieri potuit : præteritis[14] autem centum diebus, frustra ratum habebit. — § 1. Quæri potest, si cum posset filius petere bonorum possessionem, patre ita absente[15], ut certiorare eum non possit, vel etiam furente, petere neglexerit, an peti amplius non possit? Sed ut quid noceat, non petitam bonorum possessionem, quæ si petita esset, tamen non ante adquireretur, quam pater comprobasset[16]. — § 2. Si servus alienus heres institutus venisset, quæritur, an posteriori domino dies bonorum possessionis petendæ imputari oporteret? et placet, quantum priori domino superfuerit, ei imputari.

TIT. XVI.

DE[1] SUIS ET LEGITIMIS[2] HEREDIBUS.

1. Ulpianus, [lib. 12, ad Sabinum].

Intestati proprie appellantur, qui cum[3] possent testamentum facere, testati non sunt. Sed et is, qui testamentum fecit, si ejus hereditas adita non est, vel ruptum, vel irritum est testamentum, intestatus non improprie dicetur decessisse. Plane qui testari non potuit, proprie non est intestatus : puta impubes, furiosus, vel qui bonis interdictum est; sed hos quoque pro intestatis accipere debemus. Eum quoque, qui ab hosti-